

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Grundläraresexamen med inriktning mot arbete i fritidshem.
VT 2019
Fakulteten för lärarutbildning**

IKT som lärandets objekt på fritidshemmet

En kvalitativ studie om fritidspedagogers syn
på och användande av digitala verktyg i
lärandemiljöer på fritidshemmet

Aleksey Agapov och Johannes Persson

Författare

Aleksey Agapov och Johannes Persson

Titel

IKT som lärandets objekt på fritidshemmet – En kvalitativ studie om fritidspedagogers syn och användande av digitala verktyg i lärandemiljöer på fritidshemmet.

Engelsk titel

ICT as an object of learning at the leisure center – A qualitative study about leisure-time pedagogues view of using digital tools in learning environments in the leisure center.

Handledare

Adam Droppe

Bedömande lärare

Helén Persson

Sammanfattning

I den här studien undersöks det om när och hur fritidspedagoger väljer att använda IKT på fritidshemmet samt vad fritidspedagogerna anser att IKT kan ha för betydelse för elevernas lärande. Metoden som valdes för studien var en kvalitativ undersökning. Fem utbildade fritidspedagoger från olika skolor i en gemensam kommun har intervjuats. Teorin som valdes att utgå efter grundar sig på ett sociokulturellt perspektiv. Det material som framkom genom intervjuerna har sedan analyserats. Därefter har kärnteman och subteman kodats fram via tematisk analys. Vad som kunde utläsas från studien var att de ekonomiska förutsättningarna var en av många avgörande faktorer för när och hur mycket pedagogerna använde IKT i verksamheten. Respondenterna lyfte fram olika lärandemiljöer där digitala verktyg kunde användas och att styrdokumentet var något fritidspedagogerna arbetar utefter. Fokuset låg bland annat på att eleverna skulle förbättra sitt sociala samspel med andra elever på fritidshemmet med digital utrustning i centrum. Resultatet visar även att majoriteten av respondenterna ser framväxten av digitala verktyg som något positivt men att resurserna på skolan begränsar möjligheten till användandet. Därutöver lyfts det fram genom tidigare forskning om att kompetensen ytterligare är en viktig faktor att ta med. Den bristande kunskap hos fritidspedagogen speglar hur användandet av digitala artefakter i fritidshemmet tillämpas. Det är avgörande för om det används för att främja lärandet eller endast som ett tidsfördrivande medel.

Ämnesord

IKT, digitala verktyg, läroplan, fritidshem, lärande, samarbete och resurs

Author

Aleksey Agapov och Johannes Persson

Title

ICT as an object of learning at the leisure center – A qualitative study about leisure-time pedagogues view of using digital tools in learning environments in the leisure center.

Supervisor

Adam Droppe

Examiner

Helén Persson

Abstract

This essay examines how and when the leisure-time pedagogues choose to use ICT at the leisure center and what the leisure-time pedagogues consider what ICT can be of importance for the students' learning. The method chosen for the study was a qualitative investigation. Five educated leisure-time pedagogues from different schools in a common municipality have been interviewed. The chosen theory is based on a sociocultural perspective. The materials from the interviews have been analyzed. The primary and secondary motives has been coded by a thematic analysis. What could be read from the study was that the economic conditions were one of many crucial factors for when and how much the pedagogues used ICT in the leisure center. The respondents highlighted different learning environments where digital tools could be used and the regulatory documents were something leisure-time pedagogues worked with. The focus was, among other things, on the fact that the students would improve their social interaction with other students at the leisure center with digital equipment as the main task. The result also shows that the majority of respondents see the digital tools as something positive, but the resources at the school limit the possibility of use. It is also highlighted by previous research that competence is further an important factor to bring. The lack of knowledge of the leisure-time pedagogues reflect about how the digital artifacts is used at the leisure time-center. It is crucial for whether it is used to promote learning or only as a time displacement.

Keywords

ICT, digital tools, curriculum, leisure time-center, learning, teamwork and resource

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Disposition.....	7
1.3 Centrala begrepp	8
1.3.1 IKT	8
1.3.2 Digitala verktyg.....	9
2. BAKGRUND.....	10
2.1 Styrdokument.....	10
3. FORSKNINGSÖVERSIKT.....	12
3.1 Tidigare forskning.....	12
3.2 Teoretisk utgångspunkt	15
3.2.1 Sociokulturellt perspektiv	15
4. METOD OCH MATERIAL.....	17
4.1 Kvalitativa intervjuer	17
4.2 Tematisk analys	18
4.3 Urval.....	20
4.4 Presentation av respondenter	21
4.5 Genomförande	22
4.6 Etiska principer	23
5. RESULTAT.....	25
5.1 Samarbete	25
5.2 Styrdokument.....	27
5.3 Återkoppling	28
5.4 Resurs	29
5.5 Slutsats	31

6. ANALYS	34
7. DISKUSSION.....	37
7.1 Vidare forskning	40
REFERENSLISTA	41
BILAGOR.....	44
Bilaga 1	44
Bilaga 2	46

1. INLEDNING

Informations- och kommunikationsteknologi även kallat IKT används allt mer inom skolan och i samhället. Den digitala tekniken har funnits i vårt samhälle i drygt ett halvt århundrade. Tekniken har successivt vuxit fram inom olika yrken och i privata bruk. I det senmoderna samhället är en majoritet av verksamheterna påverkad av digitaliseringens framväxt. Tekniken har utvecklats och bidragit till en ökad globalisering. Den har gjort det möjligt att ha ett informationsflöde där man kan utbyta kunskap, erfarenheter och införskaffa ett större nätverk mellan varandra (Lantz-Andersson & Säljö, 2014). Den dagliga användningen av internet ökar allt mer för varje år. Mellan 2013-2017 ökad internetanvändandet i skolstartsåldern. Två tredjedelar av barnen i åldern 6-7 år använde internet dagligen. Det var nästan en fördubbling på fyra år. I åldern mellan 8-9 använde tre av fyra barn internet dagligen och i åldern 10-11 blev det en ökning på 9 procent (Svenskarna och internet, 2017).

Digitala verktyg som datorer och mobiler är något som vi har växt upp med och som har utvecklats under vår levnadstid. Genom teknikens utveckling har det även tillkommit nya digitala verktyg som bland läsplattan. Datorer, mobiler och läsplattor är enheter som vi ofta har stött på under våra verksamhetsförlagda utbildningsperioder från högskolan. De digitala verktygen har följt med under vår skolgång och blivit en del av barnens lärande idag. Sedan vår barndom har vi haft ett intresse för digital teknik. Vårt intresse för IKT har ökat allt mer under vår utbildning både när vi har varit ute på praktik men även under föreläsningar som handlat om digital användning i skolan.

Fritidshemmet fick för första gången år 2011 ett eget kapitel i läroplanen, kapitel 4. År 2016 fick fritidshemmet även en egen del där det fanns syfte och centralt innehåll. Utöver detta så följer även fritidshemmet kapitel 1 och 2. I de två första kapitlen står det bland annat att skolan ska hjälpa eleverna att förstå hur digitalisering påverkar individen och samhällets utveckling. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sina förmågor att använda digital teknik. I Styrdokumentet står det också att eleverna ska få använda informations och kommunikationsteknik (IKT) samt att läraren ska ge eleverna möjlighet att använda det i undervisningen (Skolverket, 2018). Det står dock inte i vilken utsträckning det ska inkluderas.

Enligt läroplanen, ska skolan bidra med att vara en plats där eleverna får förutsättningar att utvecklas, skapa intresse och bli mer kreativa. De digitala verktygen i skolan idag är ett nytt sätt för lärarna att öppna upp flera vägar för eleverna. Det är en möjlighet för lärarna att se från olika perspektiv och utifrån varje elevs behov och förmågor. Eleverna ska därför ges möjligheten till att utveckla sin förmåga att tänka kritiskt och ansvarsfullt vid användning av digital teknik. Det är eftersom eleverna ska förstå risker samt kunna värdera den information de behandlar (Skolverket, 2018).

Den 19 september 2012 publicerades det en artikel i *Pedagogiska magasinet* som ges ut av lärarförbundet. I artikeln står det skrivet om fyra lärare som har blivit intervjuade från olika skolor i landet. Lärarna arbetade på lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet. De förklarar i intervjuerna hur de använder och anpassar IKT i sin undervisning. Lärarna undervisade i ämnen som musik, matematik och svenska (Pedagogiska magasinet, 2012). IKT kan användas olika mycket i undervisningen. Den här artikeln är inspirerande och har gett funderingar kring när och hur fritidshemmet tar del av den mängd digitala verktyg som finns i skolan. Målet med vår undersökning är att förhoppningsvis kunna bidra med ny kunskap i aktuellt ämne.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att bidra med kunskaper om vilka faktorer som avgör när och hur digitala verktyg används av fritidspedagoger i deras vardagliga arbete på fritidshemmet samt deras upplevelse av vad IKT kan ha för betydelse för elevernas lärande.

- Vilka faktorer avgör när och hur digitala verktyg används i fritidshemmet enligt fritidspedagoger?
- Hur reflekterar fritidspedagoger över IKT:s betydelse för elevers lärande på fritidshemmet?

1.2 Disposition

Studien är upplagd med ett inledningskapitel som berättar om vilket syfte och vilka frågeställningar uppsatsen utgår ifrån. Kapitlet innehåller definitioner av centrala begrepp som är väsentliga för studien. I det andra kapitlet lyfts det fram om vad det står

i styrdokumenterna om IKT samt vad skolinspektionens och Europaparlamentets syn är på användandet av IKT i fritidshemmet och skolan. Kapitlet är till för att läsaren ska få förståelse om ämnesområdet som det forskas i. Därefter kommer kapitel 3 forskningsöversikt, här tas det upp om tidigare forskning som har bedrivits och som är relevant för vår studie. Valet av tidigare forskning grundar till att hjälpa studiens syfte och förståelse av ämnesområdet. Här lyfts det fram en del problematik kring hur IKT kan och ska användas i skolan men även lösningar på hur det kan användas för att stödja elevernas lärande.

Uppsatsen utgår ifrån den sociokulturella teorin. Teorin beskrivs i kapitel 3, teoretisk utgångspunkt. Här lyfts det fram om IKT som artefakt och vilka utgångspunkter ur det sociokulturella perspektivet som påverkar lärandet av IKT i skolan. I slutet av studien återkommer teorin där resultatet diskuteras. Nedan följer kapitlet om vilken metod och vilket material som används för att kunna göra undersökningen. Där tas det upp om vad kvalitativa intervjuer innebär samt hur materialet från intervjuerna bearbetas med hjälp av en tematisk analys. Det lyfts även om vilket urval det har gjorts och varför urvalet av respondenter valdes i undersökningen. I metod och materialdelen förklaras hur genomförandet av intervjuerna har gått till väga samt vilka etiska ställningstagande det har gjorts innan, under och efter intervjuerna. Sedan följer en resultatdel där resultatet av intervjuerna redovisas och sammanfattas med en slutsatsdel. Resultatet tolkas också utifrån den sociokulturella teorin i analysen. Därefter kommer en diskussionsdel där resultatet kopplas samman med den tidigare forskningen och metodvalet diskuteras. Arbetet avslutas med förslag kring vidare forskning.

1.3 Centrala begrepp

I detta avsnitt kommer centrala begrepp för uppsatsen att redovisas.

1.3.1 IKT

Enligt Nationalencyklopedin förkortning av IKT står de för informations- och kommunikationsteknik. Det har funnits flera olika motiv för varför bland annat datorer ska användas i undervisningen. I mitten av 1990-talet fick internetanvändningen ett genombrott. Det innebar att den kommunikativa funktionen hos IT, eller IKT, började sättas i fokus. IKT började då ses som en kanal för kommunikation och även ett

hjälpmedel vid kommunikation. IKT är ett samlingsbegrepp och bygger på kommunikation mellan människor (Nationalencyklopedin, u.å.).

1.3.2 Digitala verktyg

Skolverket använder begreppet *digitala verktyg* och det här begreppet kommer att användas i denna studie. Begreppet förknippas med hårdvaror som till exempel datorer, pekplattor, projektorer, kameror och mobiler. Digitala verktyg är fysiska enheter och används som kommunikationsredskap (Löwing, 2011).

2. BAKGRUND

I följande kapitel presenteras forskningsområdets problematik med stöd från skolinspektionen samt gällande styrdokument men även utifrån Europarlamentets dokumentation om nyckelkompetenser i skolan.

2.1 Styrdokument

Skolinspektionen har i uppdrag från skolverket gjort en rapport om kvalitén på undervisning i fritidshemmet. Granskningen som har publicerats omfattar 24 fritidshem i Sverige. En av Skolinspektionens viktigaste iakttagelser på fritidshemmet år 2018 var att undervisning behövde ge eleverna fler tillfälle att använda digitala verktyg i lärandet. Enligt Skolinspektionen (2018) behöver fritidshemmet i större utsträckning ge mer möjligheter åt eleverna att använda IKT resurser. Det är eftersom eleverna ska få stöd av teknik för att kunna stimuleras på olika sätt (Skolinspektionen, 2018).

De brister Skolinspektionen ser i verksamheterna har kopplats till en del faktorer. Det är dels en svårighet för ledning på skolorna att få tag på behörig personal som har kompetens kring IKT och hur det kan används i lärandet, men det finns dessutom ett stort bristande synsätt från rektorernas sida att styra undervisningen i fritidshemmen. Rektorn på fler av de granskade fritidshemmen av skolinspektionen arbetar i relativt låg grad med att tydligt styra och sätta mål för undervisningen samt följa upp dessa mål. Skolinspektionen (2018) har bedömt att rektorns ledning och styrning behöver utvecklas inom området för att det ska öka en större förståelse hos de anställda om IKT i lärandet (Skolinspektionen, 2018).

Skolan ska sträva efter att ge möjlighet åt eleverna att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt tänkande i sin relation till digital teknik. Skolans läroplan tar upp vikten av att se möjligheter och förstå risker med teknisk utrustning (Skolverket, 2018). Enligt Skolinspektionen är det viktigt att skolan ska kunna bidra till att eleverna får utveckla en djupare förståelse och bredare syn om teknik. Detta menar Skolinspektionen (2018) är en problematik som uppstår eftersom det i många skolor finns en begränsning på digitala verktyg som datorer, surfplattor men även fungerande nätverk. Personalen i skolorna som valts ut av Skolinspektionen (2018) beskriver att tillgången är så dålig att elevgruppen på fritidshemmet måste vara relativt liten för att kunna använda de medel

som finns tillgängliga. Det innebär också att i de flesta fritidshem används det digitala verktyg i slutet av dagen, då det är minst elever. Alla elever får därför inte den möjligheten de ska ha för att förstå hur de ska bruka den moderna tekniken (Skolinspektionen, 2018).

Det förkommer också goda undervisningssituationer menar Skolinspektionen (2018). Vid ett fritidshem använder man sig av tekniken när eleverna arbetade med olika typer av dokumentationer. Eleverna använde surfplattor utomhus i naturen för att filma och ta bilder på djur samt växter. Materialet som eleverna tar med sig från naturen skriver de texter om på dator eller läsplatta. Fler undervisningsmöjligheter som exemplet ovanför önskas av skolinspektionen. Det önskas finnas mer i fritidshemsverksamheter med initiativ av behörig personal och stöd från rektorn (Skolinspektionen, 2018).

Skolverket belyser att undervisningen ska syfta till att främja elevernas fantasi och förmåga att lära tillsammans. I det första kapitlet av läroplanen tas det upp att skolan ska bidra till att elever utvecklar bredare kunskap om hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska därför ges möjlighet att utveckla sin förståelse och förmåga att använda digital teknik på fritidshemmet och i skolan (Skolverket, 2018). Europaparlamentet lyfter även fram digital kompetens som en utav åtta utvalda nyckelkompetenser. Enligt en dokumentation gjord utav den Europeiska unionen rekommenderas skolor att bidra med digital undervisning för att eleverna själva ska kunna forma ett källkritiskt tänkande i samband med digital teknik. Det innebär att eleverna ska kunna granska information och dess trovärdighet (Europaparlamentet, 2006). Detta är intressant att ta med för denna studie eftersom det ger en bredare inblick kring de brister och den problematik som finns på fritidshemmet vid användning av digitala verktyg.

3. FORSKNINGSÖVERSIKT

Forskning kring IKT har fått allt större uppmärksamhet. I detta kapitel kommer en del av denna forskning och på vilket sätt som den är relevant för vår undersökning.

3.1 Tidigare forskning

Ulli Samuelsson (2014) har skrivit en doktorsavhandling som heter *Digital (o)jämlighet*. Syftet med Samuelssons forskning är att få en bredare kunskap om digital jämlikhet/ojämlighet, genom att använda sig av en empirisk kartläggning samt teoretisk tolkning av den användning som görs med hjälp av IKT. Forskningen innehåller undersökningar på både grundskolor och gymnasium. Forskaren tar fram en viktig aspekt av varför elever idag har blivit mer involverade i de digitala verktyg som finns tillgängliga på skolan. I sin avhandling beskriver hon att samhällsutvecklingen ställer allt högre krav på skolans uppdrag att utbilda individer med en högre kompetens av tekniskt kunnande än tidigare genom åren. En av faktorerna till att det sker är för att samhället ökar i folkmängd och gör arbetsmarknaden mer kvalificerad, med andra ord svårare att komma in på (Samuelsson, 2014).

Samuelsson diskuterar vidare kring skolans uppdrag och betydelsen av IKT som verktyg för eleverna. Hon menar att det ska finnas en tydlig och nödvändig grund när eleverna ska använda sig av de digitala verktygen i studierna. Det vill säga att tekniken inte ska missbrukas och användas för personliga bruk. Forskaren tar också upp en problematik i pedagogernas sätt att förmedla teknikens roll i lärandet. Det kan ibland vara en svårare utmaning för pedagogerna att förstå teknikens betydelse i lärandet än att kunna hantera den. Hennes avhandling är relevant för det här arbetet eftersom den visar på hur viktigt det är med kompetenta pedagoger, för att möjliggör elevernas utveckling och lärande om IKT under barnåldern. Hon menar att pedagogerna i skolan idag är en av många faktorer som är betydande för elevers förståelse om digitala verktyg (Samuelsson, 2014).

Limin Gu (2011) har skrivit en tidskriftsartikel som heter *From national commitment and initiatives to implementation in the classroom*. Artikeln beskriver hur användandet av IKT i den svenska skolan ser ut. Den diskuterar aktuella problem som har uppstått i samband med teknikens framväxt och hur relationen mellan lärare och deras

professionella utveckling har förändrats. Den skapar en förståelse för vad som krävs av lärares utbildning för att effektivt kunna använda IKT i skolan (Gu, 2011).

Kompetenta lärare med goda kunskaper inom IKT tenderar att integrera det mer i sin undervisning. Lärare med förståelse för vilken användbarhet det finns med IKT som en del av deras lärande är en motiverande orsak till att integrera digitala verktyg. Lärare som har kunskap om ämnesinnehållet, har ett pedagogiskt perspektiv samt besitter kompetens om tekniken, vet ofta hur de ska integrera IKT i sin undervisning. Läraren ska veta varför tekniken kan hjälpa eleverna med att utvecklas och skapa en förståelse kring ämnet men även på ett korrekt sätt kunna förmedla kunskapen genom det valda digitala verktyget (Gu, 2011).

Orsaker som bidrar till att IKT inte finns med i undervisningen är i många fall, lärarens bristande motivation, kunskap och kompetens kring de digitala verktyg som kan användas som stöd. Gu menar på att det är viktigt att lärarna får information i sin utbildning i hur de kan använda sig av IKT som ett skolintegrerat ämne men även att de kan få stöd och hjälp med att behärska de digitala verktyg som finns tillgängliga under deras arbetsgång. Tidskriftsartikeln är relevant eftersom den har fokus på faktorer som är betydande för varför pedagoger använder digitala verktyg som en del av deras sätt att lära ut. Gu lyfter även fram att det har investerats mycket pengar från staten för att öka lärares kunskap om IKT men att det finns ett glapp mellan hur många som säger att de använder det och hur många som faktiskt gör det (Gu, 2011).

Pär Isling Poromaa (2013) har skrivit en tidskriftsartikel som heter *ICT practices, social class and pedagogy in Swedish lower secondary schools*. Forskaren har bland annat undersökt vilka problem som förekommer när IKT ska implementeras in i skolans verksamhet. I studien har Poromaa (2013) undersökt tre olika svenska skolor. Han lyfter fram att skolorna i studien hade olika ekonomiska förutsättningar, vilket bidrog till varierande kvalitet på de digitala verktyg som köptes in. Skolor med sämre ekonomisk förutsättning köpte in IKT resursers med låg kvalitet vilket påverkade pedagogernas undervisning negativt och gjorde det svårare för de att nå de ändamål som de strävade efter (Poromaa, 2013).

Den ekonomiska skillnaden och budgeten hos skolorna gjorde så att eleverna inte alltid fick de kunskaper som de hade lagstadgat stöd till, vilket visade på att det inte fanns en likvärdighet i IKT- undervisningen. Poromaa (2013) menar att pengarna i en sådan situation kan bidra till att den pedagogiska verksamheten blir polariserad. Det innebär att det bara är vissa skolor och fritidshem som får en större skala av IKT utrustning. Budgeten i detta fall styr skolornas kvalitet och variationer av digitala verktyg. Skolor med mindre ekonomiska möjligheter väljer därför att inte satsa lika mycket på IKT samt vidareutbilda personalen inom ämnet. Poromaas tidskriftsartikel är relevant för vårt valda forskningsämne. Den bidrar med att lyfta fram en bredare bild av teknikens värde i lärandet och belyser de ekonomiska skillnaderna som gör intryck på elevernas kompetens om IKT (Poromaa, 2013).

May Britt Postholm (2007) publicerade en tidskriftsartikel som heter *The advantages and disadvantages of using ICT as a mediating artefact in classrooms compared to alternative tools*. I denna artikel beskrivs det fördelar och nackdelar med att använda informations- och kommunikationsteknik som medieringsartefakt i skolan. Syftet med studien är att beskriva de villkor som måste uppfyllas om IKT ska vara en fördel att använda istället för alternativa verktyg som papper och penna. Forskaren tar upp hur viktigt det är med en fungerande utrustning för att det ska vara en fördel med IKT istället för traditionella hjälpmedel (Postholm, 2007).

Det är av stor betydelse att de digitala verktygen fungerar korrekt under lärandesituationen enligt Postholm (2007) eftersom tiden från undervisningstillfället försvinner mycket på grund av tekniska problem som måste tas hand. Postholm tar även upp om oron som dyker upp bland lärarna när de ska behöva fokusera på att ta hand om tekniska svårigheter istället för att lägga sin tid på eleverna (Postholm, 2007). Tidskriftsartikeln är relevant i vår undersökning eftersom den tar upp både negativa men även positiva synvinklar på lärares val av digitala verktyg i skolan. Den lyfter också fram avgörande faktorer för om IKT ska finnas med som hjälpmedel i undervisningen och vilken skillnad det gör för elevernas lärande.

3.2 Teoretisk utgångspunkt

I följande avsnitt kommer den teoretiska utgångspunkten att presenteras och som ligger till grund för tolkningen av resultatet.

3.2.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet har sina rötter från Lev Vygotskijs arbete om utveckling, lärande och språk. Säljö (2014) lyfter fram Vygotskijs perspektiv om lärande och utveckling fokuserar på människans sätt att utveckla förmågan att tänka (Säljö, 2014). Perspektivet har för avsikt att "stå i mitten", vilket innebär att det inte endast är individen eller samhället som betonas utan de är lika viktiga båda två eftersom det finns ett ömsesidigt beroende av varandra. Om inte individen kan ta till sig kunskaper om att läsa och skriva så skulle inte samhället se ut som det gör idag. Människan måste anpassa sig till samhället för att samhället ska kunna fungera. Samhället måste finnas för att människan ska kunna hämta nya kunskaper (Säljö, 2010).

Säljö (2000) lyfter fram Vygotskijs vision om att mänskliga handlingar i det sociokulturella perspektivet ses som medierade, vilket innebär att när människor handlar är det ett delaktigt kulturellt verktyg som medierar personens handling. Verktygen kan såväl vara fysiska som till exempel datorn eller som intellektuella/språkliga. Omvärlden tolkas med hjälp av dessa kulturella verktyg. Tillsammans med intellektuella och fysiska verktyg skapar sig människan en kultur. Människan och verktygen kan tillsammans åstadkomma förutsättningar för att utveckla samhället (Säljö, 2000).

Utveckling är någonting som sker under hela livet menar Vygotskij. Att utvecklas är individens naturliga tillstånd. Ett begrepp som är ett av de vanligaste i Vygotskijs arbete är *den närmaste utvecklingszonen*. Det hänger ihop med Vygotskijs sätt att tänka kring människans eviga lärande. Han menar att människan hela tiden lär sig nya begrepp och därför är mer benägen att ta till sig nya liknande begrepp. När människan tar in ny kunskap om ensiffriga tal, så är den inte långt ifrån att lära sig tvåsiffriga tal (Säljö, 2014).

Det sociokulturella perspektivet betonar att kunskap växer fram ur samspel mellan elever och lärare. Det har med andra ord en socialkonstruktivistisk syn på den kunskap

människan hämtar in. Lärande ses som en stor del av mänsklig samvaro och skolans funktion är att få människor involverade i samhällets kollektiva kunskaper. Det är genom språket som vi människor kan skapa en gemenskap och en förståelse för oss själva och andra människor. Skolan har en central funktion i det sociokulturella perspektivet eftersom det är där individer kan komma i kontakt med varandra och appropriera kunskaper som kan vara svåra att ta till sig i vardagen (Säljö, 2014).

Appropriering är det uttryck som används bland traditionella användare av det sociokulturella perspektivet. Det är ett sätt att förklara lärandet. Appropriering innebär att man lär sig genom att använda redskap. Det är exempelvis lättare att lära sig cykla när man har tillgång till att träna med hjälp av en cykel. Människan tar efter språkliga begrepp och nya uttryck genom vardagsspråket som ens familj eller vänner använder sig av i samtal (Säljö, 2014). När människan har lärt sig att utföra en uppgift och vet vilket verktyg som är bäst att ta till, används begreppet *mästerskap* inom sociokulturella perspektivet. Man kan ha mästerskap när man vet vilka knappar man ska trycka på i ett visst datorprogram. Genomförandet sker naturligt och automatiskt på rätt sätt (Wertsch, Del Rio & Alvarez, 1995).

Idag är det annorlunda än den kunskap människorna behövde för hundra år sedan i samhället. IKT har växt fram som en del av den kultur som vi lever i och är en resurs för vårt lärande. Traditionell undervisning har varit ett problem för studenter eftersom de inte kommer ihåg vad de lärt sig och hur de ska använda sig av det de har lärt sig på ett produktivt sätt. Eleverna har dessutom oftast svårigheter då de inte förstår att de saknar kunskap och när eleverna inser att de inte har kunskap så vet de inte vad de ska göra åt det. Därför är det viktigt att erfarna utbildade måste kunna bedöma *när* och *hur* digitala verktyg som medierande artefakt kan eller inte kan stödja eleverna i lärandeprocessen (Koschmann, 1996).

4. METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel presenteras de tillvägagångssätt som har används för att få fram resultaten.

4.1 Kvalitativa intervjuer

Studien har utförts med kvalitativa intervjuer, mer specifikt valdes en semistrukturerad intervjumetod. En semistrukturerad intervju utgår ifrån ett förbestämt frågeschema som innehåller en uppsättning frågor där ordningsföljden varierar under samtalet med den intervjuande personen (Bryman, 2011). I en semistrukturerad intervju har respondenten valet att utveckla sina svar och synpunkter eftersom frågorna inte behövs besvaras i en speciell ordning, intervjupersonen har rätt till att ställa följdfrågor också om den vill. Svaren är med andra ord öppna och betoningen ligger på den intervjuade (Denscombe, 2018). Intervjufrågorna är anpassade efter personens bakgrund som arbete och utbildning. Syftet med intervjun är att frågorna som ställs utformas utifrån respondenterna (Bryman, 2011).

Vid en kvalitativ metod läggs det en stor vikt på själva tolkningsarbetet. De intervjuade ska ges utrymme att tala om det de själva vill och kunna uttrycka sig efter deras behov. I denna forskningsmetod analyseras och tolkas empiriskt datamaterial. Som forskare är det viktigt att förstå textens innebörd samt tolka i vilken stämning texten har skapats. För att göra tolkningen möjlig, så krävs det en viss förförståelse om forskningsområdet. Forskarens förförståelse har en viktig roll för hur texten tolkas då den ger undersökningen en betydelsefull del i forskningsprocessen. Därför är det också betydelsefullt för forskaren att vara opartisk för att inte påverka respondentens svar (Patel & Davidson, 2003).

I en kvalitativ ansats som denna studie kan det vara svårt att förhålla sig till reliabilitet och validitet. Extern reliabilitet går ut på att undersökningen ska kunna upprepas och uppfylla samma kriterier om och om igen. I en kvalitativ forskning som denna går det inte alltid att skapa en identisk situation eftersom det inte går att "frysa" en social miljö samt sociala betingelser upprepande gånger i flera avseenden. Intern reliabilitet är relevant vid tillfällen då man gör en undersökning som består av ett forskarlag, vilket blir aktuellt för skrivandet av denna studie. Det handlar om att komma överens om hur

vi tillsammans uppfattar och tolkar det man ser samt hör. Vi ska ha en samsyn och vara överens om vad undersökningen ska uppnå samt till vilket syfte det genomförs. Den interna validiteten speglar och ger intryck av hur pass väl undersökningen stämmer överens med verkligheten (Bryman, 2011).

Undersökningen består av fem individuella intervjuer. Alla medverkande respondenter i undersökningen är belägna på fem olika arbetsplatser inom kommunen. Intervjuerna genomfördes på respondenternas respektive arbetsplats. Samtliga respondenter gav ett samtycke om att få spelas in vid intervjun. Materialet som spelades in transkriberades direkt efter varje genomförd intervju.

4.2 Tematisk analys

Intervjuerna valdes att analyseras utifrån en tematisk analys. I en tematisk analys är första steget att analysera den data som samlats på från intervjuerna för att se en helhet av materialet. Därefter bryter man ner materialet i mindre bitar och kodar den data som kom in, vilket vi utgår ifrån i denna studie. Enligt Bryman (2011) är det viktigt att börja med kodningen i tid och gärna under tiden man samlar in data. När materialet kodades fram lästes det igenom ett flertal gånger för att hitta nyckelbegrepp och teman. Kodningen granskades sedan kritiskt och därefter valdes det ett urval av relevant information (Bryman, 2011).

När vi genomförde vår tematiska analys var det viktigt att ha fokus på *vad* som sägs och inte *hur* det sägs av respondenten. Tematiska analyser utgår ifrån att identifiera, studera och analysera upprepande mönster i det samlade materialet. Metoden krävde att vi var aktiva när materialet skulle bearbetas eftersom urvalet av material ska ha relation till syftet samt vara relevant mot undersökningen. En strategi för att underlätta den tematiska analysen är att lägga in materialet i Framework. Studiens tillvägagångssätt framgick därför av ett Framework eftersom det blev ett sätt för oss att föra strukturer över relevant information från de transkriberade intervjuerna. Matrisen strukturerar upp kärnteman och subteman. Teman som hittas utgör sedan grunden för analysen. Teman och subteman är resultatet av en noggrann genomgång av det samlade materialet (Bryman, 2011). Ett exempel på hur kodningen av materialet har utförts följer nedanför i ett Framework:

Respondent 1 - Ida	Kärntema	Subtema
”Jag beskrev innan att vi försökte få ihop det socialt i emellan <i>grupperna</i> och skapa någonting <i>tillsammans</i> . (...) Då var det två av varje genus, ifrån två olika klasser. Så att det blev en <i>grupp</i> . Det var en lära känna-process och en <i>samarbetsövning</i> .”	Samarbete	Grupp Tillsammans

Bryman berättar om fyra viktiga punkter vid genomförande av tematisk analys och Framework:

- Uppge var i utskriften utdraget är hämtat
- Behåll respondenternas språk i en så stor utsträckning som det är möjligt
- Ta inte med för mycket material
- Använd förkortningar när det behövs

Bryman rekommenderar en annan teknik för att söka efter teman i texterna som är baserad på Ryan och Bernard (2003 i Bryman, 2011) metod. Metoden går ut på att analysera teman enligt följande: saknad data, likheter och skillnader, repetitioner, metaforer, övergångar, lokala typologier eller kategorier, språkliga kopplingar och teori relaterat material. Denna studie utgår ifrån Brymans rekommendation. Det är viktigt att reflektera över vad som inte sägs och som betraktas som *saknad data*. Data som inte kom med i informationsmängden har det i sin tur ställts frågor över, varför intervjupersonerna inte hade med i sina svar. *Likheter och skillnader* mellan respondenternas svar har hittats när inte endast fokuset låg på en respondent i taget. Respondenternas sätt att resonera belyste gemensamma och olika teman.

När kärnteman och subteman söktes i materialet var det viktigt att leta efter *repetitioner* med andra ord teman som upprepades gång på gång. En sak att lyssna efter också är

metaforer, hur intervjupersonerna tar upp termer och metaforer samt i vilket sammanhang metaforerna används. I materialet analyserades hur olika teman förändrades och blev en *övergång* till ett annat tema. (Bryman, 2011). Transkriberat material från samtliga intervjuer har kodats. Det kodade materialet visar följande subteman till kärnteman:

Samarbete: Grupp, tillsammans

Styrdokument: Läroplan, mål

Återkoppling: Direkt återknytning, direkt respons

Resurs: Medel, verktyg, redskap

4.3 Urval

Urvalet av deltagare baseras på utbildade fritidspedagoger som arbetar nuvarande på ett fritidshem. Endast utbildade och jobbande på fritidshem i skrivande stund söks för denna studie. Efterfrågan riktas mot personer som har studerat på en lärarutbildning. Det framgick under samtliga intervjuer i vilken lärarutbildning respondenten hade studerat men det har även framförts av arbetsgivaren att respondenterna är utbildade. Alla deltagare i undersökningen arbetar inom samma kommun. Urval är en viktig del av samhällsvetenskaplig forskning. Målgruppen som väljs ska stödja undersökningen och var till grund för forskningens ändamål. Respondenter ska kunna bidra med nödvändig data som berör och påverkar studien (Christoffersen & Johannessen, 2015).

En del av deltagarna som vi har valt ut är personer som vi har lärt känna på våra praktikplatser. Den typen av strategiskt slag kallas för målinriktat urval. Metoden går ut på att välja önskade intervjupersoner som är relevanta för forskningsfrågorna. Personer som inte är bekanta och det inte finns någon relation till väljs ut av arbetsgivaren, rektorn på skolan. Den här typen av urval kategoriseras som bekvämlighetsmetod (Bryman, 2011). Urvalet av endast en kommun syftar på att effektivisera arbetet och eftersom det finns en tidsbegränsning att ta hänsyn till används bekvämlighetsurval som en strategi. Metoden används oftast i kvalitativa intervjuer då det finns begränsningar på personer som kan delta i undersökningen. (Christoffersen & Johannessen, 2015). Den här studien ses som ett stickprov och kan därför inte ge en helhetsbild av hur det ser ut på alla fritidshem i Sverige

Ett val som gjordes var att döpa respondenterna till pseudonymer. Respondenterna får andra namn delvis för att behålla anonymiteten men även för att sedan kunna hålla isär informationen från deltagarna under analysen. Namnen på respondenterna som tilldelats, redovisas i nästa avsnitt. Namn som har tilldelats i denna undersökning återspeglar inte respondenternas kön. I undersökningen kan en kvinna heta Linus och en man heta Lisa. Det är eftersom könet inte har någon påverkan på undersökningsprocessen samt resultatet.

4.4 Presentation av respondenter

Nedan följer en presentation av respondenterna som har medverkat i undersökningen och som har ställt upp på en intervju.

Respondent 1 kommer att kallas för *Ida* i uppsatsen. *Ida* är utbildad fritidspedagog och har en lång erfarenhet av att jobba på fritidshemmet.

Respondent 2 kommer att kallas för *Håkan* i uppsatsen. *Håkan* har en fritidspedagogexamen och har en lång erfarenhet av att jobba på fritidshemmet och i skolan.

Respondent 3 kommer att kallas för *Peter* i uppsatsen. *Peter* har nyligen utbildad sig till grundskollärare med inriktning mot fritidshem men har lång erfarenhet av att jobba inom barnomsorgen.

Respondent 4 kommer att kallas för *Erik* i uppsatsen. *Erik* har nyligen utbildad sig till grundskollärare med inriktning mot fritidshem och jobbat en kort period som utbildad fritidspedagog. *Erik* arbetade på heltid i fritidshemmet under sin utbildning. Hen har även arbetat inom samma yrkesprofession innan påbörjad utbildning.

Respondent 5 kommer att kallas för *Sara* i uppsatsen. *Sara* är utbildad fritidspedagog sen många år tillbaka och har en lång erfarenhet av att jobba på fritidshemmet.

4.5 Genomförande

Genomförandet av en kvalitativ intervjustudie startar med att forskarlaget tillsammans med respondenten har avtalat en tid för intervju. Respondenten har gett ett godkännande och samtycke om att delta. En förfrågan skickades ut via e-post till utvalda fritidspedagoger. I det elektroniska meddelandet bifogades det ett missivbrev. Ett missivbrev innehåller information om en övergripande plan för forskningen. Det framgår ett syfte om varför forskningen görs och vilken metod som kommer att tillämpas i undersökningen. Det står också med i brevet om vilka som är forskningshuvudmän och om vilka rättigheter deltagaren har samt vilka krav det ställs på forskarlaget för att utföra studien. *Se bilaga 1.* Forskarlaget måste bland annat förhålla sig till forskningsetiska principer och riktlinjer vid bruk av andras personuppgifter samt information. För att respondenten ska bli ljudinspelad under intervjun, krävs det ett samtycke från den kontaktade personen. Detta är frivilligt och ljudinspelat material används enbart för studiens ändamål. Alla medverkare hålls anonyma under hela processen. Respondenterna har också blivit informerade om att de kommer ha möjlighet att ta del av en kopia av arbetet, när det är färdigt (Christoffersen & Johannessen, 2015).

Under intervjutillfällena används mobiltelefonen för insamling av data. Intervjuerna inleder med introduktionsfrågor som är öppna och som är till för att få en bakgrund om respondenten. Frågorna som ställs till en början är enkla frågor och som är enkla att besvara. Därefter ställs övergångsfrågor som har fokus på erfarenheter och allmänna uppfattningar om ämnet. Övergångsfrågorna är till för att få en logisk förbindelse mellan introduktionsfrågorna och nyckelfrågorna. Majoriteten av frågorna i en kvalitativ intervju utgörs av nyckelfrågor. Nyckelfrågorna är till för att inrikta sig mer specifikt på ämnet samt undersökningens problemställning. Här framkommer det saker som kräver fördjupning och som successivt avsmalnar med hjälp av mer detaljerande frågeställningar. Intervjun avslutas med frågor om framtida funderingar och övriga kommentarer (Christoffersen & Johannessen, 2015).

Det mänskliga minnet kan vara opålitligt ibland och därför kan det vara svårt att komma ihåg allt i sin helhet. Inom samhällsvetenskapliga intervjuer bör istället forskare förlita sig på att använda tekniken till hjälp för att fånga de upptagningar som krävs för en

lyckad och fullständig datainsamling. Därför valdes materialet vid ett godkänt samtycke att bli ljudinspelat. Efter att samtlig information som sägs under intervjun ordagrant transkriberas, följer det en datainsamling som dokumenteras digitalt på en dator. Dokumentationen från datorn används i ändamål för att hitta teman. Kärnteman samt subteman som hittats och brutits ned används som en grund till analysen (Denscombe, 2018). Materialet från intervjuerna tas sedan upp i kapitel 5. *Resultat*.

4.6 Etiska principer

Etik är vad som är rätt och fel när det kommer till mänskliga handlingar. Det är ett sätt att bete sig på samt tänka för att uppnå det goda och rätta. Grunden till ett etiskt ställningstagande är baserat på fakta men även de normer eller värderingar individen innehar. Det finns fyra grundläggande centrala principer som inom forskningen berör etiken, de är frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet. De anses vara viktiga för etiskt ställningstagande i Sverige eftersom de påverkar åsikter och tankar kring både individer och samhället (Vetenskapsrådet, 2002). Följande etiska principer gäller för den svenska forskningen:

Informationskravet. Det innebär att personerna som blivit tillfrågade har rätt till information om undersökningens syfte innan intervjun påbörjas. Forskarna ska informera om att deltagandet i studien är frivilligt och att deltagaren har rätt att avbryta innan och under intervjun. Respondenterna som är delaktiga i studien ska även få veta vilken del i undersökningen personen ingår i och vad som kommer att hända med det samlade materialet (Vetenskapsrådet, 2002).

Samtyckeskravet. Det innebär att deltagarna själva får bestämma över sin medverkan i undersökningen. Vid ett deltagande av minderårig krävs godkännande av vårdnadshavare. Deltagarna har rätt till att inte svara på en fråga ifall de inte vill (Vetenskapsrådet, 2002).

Konfidentialitetskravet. Det innebär att alla personuppgifter från de medverkande ska hanteras med största konfidentialitet, vilket betyder att obehöriga inte kan komma åt information om deltagarna. Alla deltagares integritet respekteras och förblir anonymt.

Endast författarna har tillgång till personuppgifterna. Personuppgifterna raderas efter avslutad studie (Vetenskapsrådet, 2002).

Nyttjandekravet. Det innebär att enskilda personers uppgifter enbart samlas in för forskningens ändamål. Materialet som samlas in bearbetas och användas som underlag i studien (Vetenskapsrådet, 2002).

Högskolan Kristianstad är ansvarig för behandling av alla personuppgifter inom lärosätets verksamhet. Personuppgifterna hanteras i överstämmelse med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679. Reglerna kommer hädanefter kallas för dataskyddsförordningen eller GDPR som är förkortningen av det engelska namnet "General Data Protection Regulation" (HKR, 2018).

5. RESULTAT

Under denna rubrik kommer resultatet av den tematiska analysen att redogöras. Material som kunnat tolkas av intervjuerna, delas upp efter de kärnteman som är framtagna och som också finns exemplifierade i kapitel 4.2 *Tematisk analys*. Från intervjuerna kom det fram fyra olika kärnteman *Samarbete*, *Styrdokument*, *Återkoppling*, och *Resurs*. Varje kärntema får även fram subteman. Kärnteman och subteman följer nedanför:

Samarbete: Grupp, tillsammans

Styrdokument: Läroplan, mål

Återkoppling: Direkt återknytning, direkt respons

Resurs: Medel, verktyg, redskap

5.1 Samarbete

Vid alla fem intervjuer gick det tydligt att se fritidspedagogernas syn på hur digitala verktyg och samarbete hörde ihop. Respondenterna ansåg att digitala verktyg var viktiga att ha med då eleverna var tillsammans eller jobbade i grupp. Respondenterna menade att det kunde skapas olika former av samarbete mellan varandra. Samarbetet skede i gruppövningar där eleverna själva fick skapa film, programmera och spela på olika applikationer. Syftet kunde vara att ta ner barriärerna mellan de olika årskurserna men även för att eleverna skulle få möjlighet till att lära känna varandra bättre på fritidshemmet. Respondenterna jobbade sällan med att undervisa eleverna enskilt när de arbetade med digitala verktyg. Fritidspedagogerna delade upp eleverna i både par men även tre och tre samt större grupper. Respondenterna strävade efter att försöka skapa ett socialt samspel mellan eleverna genom att använda digitala verktyg. *Ida*:

Jag beskrev innan att vi försökte få ihop det socialt emellan grupperna och skapa någonting tillsammans. (...) Då var det två av varje genus ifrån två olika klasser, så att det blev en grupp. Det var en lära känna-process och en samarbetsövning.

Sara:

Jag har alltid i grupp. Två och två eller fler, i alla fall i början. Syftet för mig har varit det sociala samspelet.

Syftet till varför fritidspedagogerna vill att eleverna ska samarbeta varierar. *Ida* och *Sara* berättar om att deras främsta syfte är att skapa ett socialt samspel. Det är möjligt

att de andra fritidspedagogerna också har samma syfte men de lyfts inte fram lika tydligt. *Peter* berättar att hen vill få eleverna att tänka och reflektera tillsammans medan *Håkan* inte berättar syftet utan att de använder digitala redskap vid gruppaktiviteter.

Peter:

Ja, just att de sitter två och två eller tre och tre, att de jobbar ihop. Just som "Kahoot" är väldigt mycket samarbete. Där får de tänka tillsammans när de svarar.

Håkan:

Jag tror att det är mer att vi använder det som gruppaktiviteter.

Det finns olika former av samarbete och respondenterna lyfter fram några av dem. Ett samarbete kan ske mellan två elever men det kan också vara ett större grupprojeckt. Det sker ständigt en dialog hos eleverna och ibland är den med dem själva. Ett samarbete med andra elever kan ge mycket och de lär sig av andras erfarenheter och det kan ibland vara mer lärorikt än när de får hjälp från en fritidspedagog. I en del fall så får fritidspedagogen även lära sig något nytt från eleverna eftersom dagens elever är oftast redan väldigt insatta i den digitala världen. *Ida:*

Jag är inte rädd för att sätta mig in i hur det fungerar. Både som elever till lärare och lärare till elev, lärare emellan, elever emellan. Det här samlärandet som jag tycker är viktigt.

Erik:

Samspelet kan se ut på flera olika sätt det beror på hur jag väljer och göra utifrån vad syftet är. Ibland så kan det vara att vi ska skapa större, ta ner barriärerna mellan olika klasser till exempel. För de som börjar årskurs 4 nu, så tar vi bort. Så splittrar vi alla årskurs 3 och då är det jätteviktigt att man samarbetar över gränserna och då kan en påtvingat grupp ibland vara bra. (...) De lär sig tillsammans och de ger varandra kunskap.

Det som är intressant är att alla respondenterna har en tydlig syn på hur digitala verktyg och samarbete hör ihop, men ingen av dem reflekterar över om samarbetet är framtvingat beroende av brist på möjligheten att ha en-till-en undervisning. En till en undervisning innebär att varje elev har tillgång till en egen dator eller iPad. *Erik* säger att ibland kan påtvingade grupper vara bra, men syftet med det enligt hen är för att lära känna varandra och inte på grund av materialbrist. Alla skolor har olika ekonomiska

förutsättningar och på en del skolor blir det inte 1 till 1 förrän på mellanstadiet. Då blir det naturligt för de yngre eleverna att de sätter sig i grupper runt till exempel en iPad och arbetar tillsammans, men det går inte att veta om de skulle agerat likadant om alla haft vars en egen iPad.

5.2 Styrdokument

Andra kärntemat som kodats fram är styrdokument. Respondenterna är medvetna om att all pedagogisk planering ska utgå från läroplanen och de är även överens om att den används. Det som skiljer dem åt är i hur stor mängd den påverkar planeringen av aktiviteter. Aktiviteterna som respondenterna planerar har tydliga mål som går att koppla till läroplanen. *Sara:*

Jag tycker att läroplanen är tydlig. Digitalisering nämns i både kapitel 1, 2 och 4. Genom alla ämnesbitarna också, ämneskapitlen. Så att jag tycker att den är tydlig.

Peter:

Du kan få in väldigt mycket i läroplanen genom IKT, tycker jag i alla fall. Alla ämnen och allt lärande på fritids.

En av fritidspedagogernas uppgifter är att göra pedagogiska planeringar utifrån de lärandemål som finns för fritidshemmet. Det ska finnas en röd tråd i aktiviteterna som eleverna gör och det ska enkelt gå att koppla till styrdokumentet. Det är viktigt att fritidspedagogerna förstår vikten av att ha läroplanen som utgångspunkt vid sina planeringar. *Ida:*

Det är ju när vi gör en pedagogisk planering för hur vi ska använda IKT. Vilka de utvärderbara målen är och vad som är syftet med övningen. Så på så sätt använder vi läroplanen.

Erik:

Speglar litegrann vad för aktivitet jag väljer utifrån vilka lärandemål eller vilka terminsmål vi har lagt upp då, vad innehållet blir litegrann. För vi utgår ifrån läroplanen och sen tar vi aktiviteten som för att nå målet. (...) Så vi försöker alltid att anpassa efter de lärandemålen vi sätter ihop också, vilka aktiviteter vi styr.

Respondenterna lyfter fram att även om styrdokumentet har en påverkan på de aktiviteter som planeras på fritidshemmet så kommer även elevernas intresse ofta i första hand. En del respondenter menar också att de skulle använt sig av digitala verktyg oavsett om det stod i styrdokumentet eller inte. *Håkan:*

Inte mycket, 10 procent kanske. Alltså för jag tror inte att det är så genomtänkt på fritids eftersom vi har så få fritidspedagoger.

Ida:

Jag tror nog mer att vi använt den utan läroplanens inverkan. För som sagt det är till större delen möjligheterna som gör det. Har man ingen utrustning till att göra det, så är det lite svårare.

Erik:

Grejen är så att jag tänker inte alltid: "Åh läroplanen, läroplanen!". Det gör jag inte, då skulle jag ljuga. Men jag försöker alltid tänka liksom utifrån elevernas intressen, så är det viktigt.

Respondenterna var inte helt överens om styrdokumentets roll på fritidshemmet. En del menar att elevintresset väger tyngre vid pedagogiska planeringar medan en del menar att styrdokumentet gör det. Elevinflytande är en viktig del i både skolan och på fritidshemmet. Ofta går det att hitta ett arbetsområde som eleverna varit med och valt, samtidigt som själva arbetssättet också är kopplat till läroplanen.

5.3 Återkoppling

I skolmiljö är återkopplingen till eleverna en stor del av deras lärandeprocess. En formativ bedömning i skolan ger eleverna en möjlighet att blicka framåt och utvecklas. Att använda sig av digitala verktyg när eleverna arbetar kan ge dem en direkt respons både i skolan och på fritids. Eftersom eleverna kan skifta mellan olika aktiviteter så är en direkt respons väldigt värdefull i elevens lärande innan de går vidare till nästa utmaning. *Håkan:*

Jag tycker ju själv att det är jättebra, ett medel med återkoppling alltså så. När man har gjort något speciellt bara en sådan sak med "Kahoot" eller någonting sånt, att man återkopplar. Om vi har pratat om värdegrunden eller vad vi nu har gjort eller har haft speciellt tema, kan man återkoppla.

Ida:

Du får ju direkt respons på vad du gör rätt eller vad du gör fel. (...) Där visar du ju såklart direkt att du har lyckats eller misslyckats med en övning och har möjligheten att starta om, att göra det en gång till.

Att få direkt respons efter en uppgift eller ett arbete är väldigt bra för eleverna eftersom de fortfarande har det färskt i minnet. Om de lämnar in till en lärare eller fritidspedagog och får respons en vecka senare så kommer de kanske inte ihåg hur de utförde uppgiften och det kan bli svårare att rätta till misstagen. *Sara:*

När en röst läser upp det man skrivit så hör man ju, så får man direkt återknytning. (...) Omedelbarheten, självrättande material finns det ju.

Ida:

Du väntar på att läraren ska ha hunnit ha rätta den. Sen är det ju såklart också, hur läraren rättar matteboken. Är det med röd penna eller bläck som svårt att suddas ut, dölja misstagen eller ifall man suddar. På ett digitalt verktyg får du responsen direkt.

Känslan respondenterna ger med sina svar är att en direkt återkoppling och framförallt från ett digitalt verktyg kan ta bort lite av den jobbiga känslan med att eleven har misslyckats. Om eleven sitter själv med en iPad och spelar till exempel ett stavningsspel så är det endast eleven som ser när det blir fel. *Ida* menar bland annat att eleven lär sig fortfarande att ordet ska stavas annorlunda men hen slipper att höra en lärare säga det.

5.4 Resurs

Att på olika sätt använda sig av hjälpmedel är aktuellt både i skolan och på fritidshemmet. Varje elev har egna behov och vad som fungerar för någon gör kanske inte det för någon annan. Respondenterna menar att det vore konstigt om skolan inte anpassade sig till omvärlden och tog bort digitala verktyg i undervisningen. Redskapen som finns på skolan förknippas med de redskap som finns i samhället. Det respondenterna tycker är positivt med att använda digitala verktyg är den stora variationen av hjälpmedel som eleverna har tillgång till. Respondenterna känner att digitala verktyg är ett bra medel att använda sig av på fritidshemmet. Respondenterna tycker att de digitala verktygen har blivit som en resurs i skolan och på fritidshemmet. För fritidspedagogerna är det ett verktyg som kan hjälpa eleverna i deras lärande. De ser

verktygen som en del av elevernas lärande eftersom det har blivit ett sorts medel som kan erbjuda eleverna nya sätt att lära sig. *Erik:*

Både designmässigt och grafiskt alltså. Det ju mycket annat, alltså det är lättare och skapa. För är man inte duktig på att rita med händerna, så kan du skapa någonting annat. Det skapar andra förutsättningar. (...) Rita på iPaden kan man göra eller via datorn, kan det var helt annat än vad du har ritat för hand. Alla kanske inte kan använda, alla är inte motoriskt utvecklade osv. Så ja, det är definitivt ett redskap som är riktigt bra. Det kompletterar visst.

Sara:

Barn är barn och det är dem även med tekniska hjälpmedel. Det går inte att ducka för det. Det är väl där någonstans min grundprincip är.

Erik:

Jag ser det som ett hjälpmedel alltså. Jag ser det som ett verktyg alltså, till att nå eleverna. Då när man ju eleverna var de är nu, när på deras nivå. (...) Även fast man jobbar med en specifik sak själv och sen jobbar i grupp, så att man kan fråga sina kompisar och det utbytet. iPaden är ju redskapet, så den här relationen i mellan. De lär sig jättemycket.

En respondent menar att en del elever ser iPaden som en belöning och att få använda den tyder på att de har gjort något bra. Det kan dock leda till att eleven uppfattar det som att den inte arbetat på bra eller att eleven gjort något dumt om den någon gång då den inte får använda iPaden, även om det beror på något helt annat som till exempel att iPaden är upptagen just då. *Ida:*

En iPad är ju oftast en belöning för eleverna att kunna umgås med och det är ett positivt redskap. (...) Då skiner ju oftast eleven upp för att det är något nytt och spännande eller att man känner sig säker på det och det är ganska självgående.

En del av respondenterna hade önskat att få använda digitala verktyg mer på fritids. Vissa av respondenterna talar om att eleverna har för få digitala verktyg att använda på fritidshemmet gentemot hur många elever det finns. *Ida:*

Jag umgås med digital teknik. Jag känner inga svårigheter med det. Utan svårigheterna är nog mer resursbaserad ute på enheterna att man har för lite.

Sara:

Vi har rent krasst praktiskt. Vi har ju inte många ”paddor” per skalle. Men jag tycker att det handlar om tid och inställning också.

Ida:

Det var fritidspedagogerna som drev den utvecklingen med Green screen och Blue screen och filmskapande osv. Då fick vi kämpa för att få den stora ”paddan” med det stora minnet. Annars fick vi göra sådana här lösningar som att sätta, skicka en film i sex delar och skicka varje del till Google Drive. Sen spela upp det via Google Drive när man skulle visa det. Det är ju nackdelen med att inte ha resursen.

Vid analysen av detta tema går det att se att respondenterna lyfter fram bristen på material. De gör fortfarande inte det i samband till ett påtvingat samarbete mellan eleverna utan i denna del så reflekterar de över att digitala verktyg hade kunnat vara till ännu större hjälp om till exempel minnet på mer än en iPad hade varit bra eller att en del arbeten kan ta längre tid eftersom alla ska ha möjlighet att använda iPaden.

5.5 Slutsats

Syftet med studien är att bidra med kunskaper om vilka faktorer som avgör när och hur digitala verktyg tillämpas av fritidspedagogerna på fritidshemmet samt deras upplevelse av vad IKT kan ha för roll för elevernas lärande.

- **Vilka faktorer avgör när och hur digitala verktyg används i fritidshemmet enligt fritidspedagoger?**

Vid den tematiska analysen går det att se att respondenterna lyfter fram bristen på material. Respondenterna lyfter fortfarande inte fram bristen på material i samband med ett påtvingat samarbete mellan eleverna utan lyfter istället fram samarbetet och det sociala samspelet som en positiv effekt från användandet av digitala verktyg. Eleverna idag är redan väldigt insatta i den digitala världen och därför anser respondenterna inte att frågan *hur* är lika intressant som frågan *när*. Respondenterna var överens om att lyckas få tillgång till digitala verktyg till alla elever är svårt. Därför blir det den främsta faktorn till att det inte går att användas alltid på fritidshemmet.

Elevinflytande är en stor del i både skolan och på fritidshemmet. *Håkan* skiljer sig från de andra respondenterna i denna fråga. *Håkan* tycker att de använder läroplanen väldigt lite i samband med IKT användande eftersom det inte finns så många utbildade fritidspedagoger på fritidshemmet. Det fanns respondenter som menar att de använder digitala verktyg oavsett om det hade stått i styrdokumentet eller inte och att de inte lägger allt för mycket fokus på att koppla aktiviteterna efter läroplanen. Därför blir inte styrdokumentet en avgörande faktor för hur och när digitala verktyg används på fritidshemmet.

Det går även att se olika svårigheter med hur respondenterna ska använda digitala verktyg i verksamheten. *Ida* lyfter bland annat fram att samsynen med kollegorna är viktig och att det inte alltid fungerar smidigt. Samarbete hos barnen är viktigt men för att IKT ska fungera ordentligt på fritidshemmet så krävs det även att pedagogerna kan samarbeta. För *Ida* blir därför samarbete och liknande tankesätt mellan kollegor en faktor för hur och när digitala verktyg används på fritidshemmet. *Erik* har även upptäckt andra problem med att använda sig av IKT på fritidshemmet. Det är hur de ska arbeta utifrån GDPR (dataskyddslagen), eftersom det är så pass nytt så tar det ett tag innan det flyter på. Detta menar både *Erik* och *Peter* kan vara en faktor för att en del fritidspedagoger inte använder digitala verktyg på fritidshemmet i den utsträckning som de skulle kunnat.

- **Hur reflekterar fritidspedagoger över IKT:s betydelse för elevers lärande på fritidshemmet?**

Respondenterna är överens om att återkoppling och direkt respons har stor betydelse för elevernas lärande. Detta ges eleverna möjlighet att få när de använder sig av digitala verktyg. Det finns många applikationer eller hemsidor som är självrättande och ger eleverna ett resultat direkt, vilket respondenterna menar är främjande för elevernas lärande. *Ida* lyfter fram att när en lärare samlar in en skrivbok så kan det ta flera dagar innan eleverna får tillbaka dem rättade. Då har de inte uppgiften färskt i minnet längre vilket gör att det är större chans att de gör om samma misstag igen, än om de fått respons direkt.

Sara lyfter fram att digitala verktyg ger en bra överblick för lärare eller fritidspedagoger eftersom det hjälper till att följa elevernas arbete och utveckling. *Erik* och *Håkan* menar att det finns många möjligheter med att använda sig av digitala verktyg och inte endast som ett redskap för att kontrollera kunskap. Genom att låta eleverna använda det som en introduktion till ett arbetsområde kan vara ett roligt och lärorikt sätt för eleverna att skaffa sig förkunskaper inför kommande uppgifter. De menar även att det är ett väldigt bra och smidigt sätt att sedan göra fortsatt arbete och fördjupa sina kunskaper efter arbetsområdet är slut.

Att lära sig av varandra är respondenterna överens om är en viktig faktor för att främja elevernas lärande. Det är dock endast *Sara* som har lyft fram att digitala verktyg kan främja lärandet hos elever som har olika former av inlärningssvårigheter. Detta är dels genom att arbeta i grupp men även när de arbetar själva eftersom de oftast har full kontroll över hur en iPad fungerar och blir därför väldigt självgående. Det finns olika uppläsningsprogram och andra funktioner som underlättar vilket ger dessa elever nytt självförtroende och motivation till sina arbeten. Det sker ständigt en dialog hos eleverna när de arbetar med digitala verktyg och ett samarbete med andra elever kan ge mycket nyvunnen kunskap eftersom de lär sig av varandras erfarenheter. I en del fall så får fritidspedagogen även lära sig något nytt från eleverna eftersom dagens elever är oftast redan insatta i den digitala världen.

6. ANALYS

Det sociokulturella perspektivet fokuserar inte endast på samhället eller den enskilda individen. Perspektivet ser de båda som viktiga beståndsdelar eftersom det finns ett ömsesidigt beroende av varandra. Människan är en viktig faktor för att samhället ska utvecklas och för att det ska ske en progression krävs det också att samhället ställer nya kunskapskrav på människan. Utifrån ett sociokulturellt synsätt är kulturella redskap (artefakt) viktiga för vårt kollektiva lärande. Kulturella redskap eller artefakt är konstgjorda föremål som har skapats av människan, precis som digitala verktyg. Digitala verktyg används av människan för att förstå och agera i omvärlden. Det ställs krav från samhället att människan bör veta hur dessa artefakter kan och ska användas både i arbetsyrken men också i vardagligt bruk (Säljö, 2010).

Skolan är en del av samhället och i följd av detta tar den därför en del av omvärldens kulturella redskap. När eleverna på fritidshemmet lär sig att använda digitala verktyg tar dem en del av samhällets erfarenheter (Säljö, 2010). Som det tidigare har nämnts i kapitel 5.4 *Resurser* ser respondenterna de digitala resursernas tillkomst som något positivt i skolan idag. Framväxten ökar till en bättre förståelse för eleverna att anpassa sig till samhället. Respondenterna anser att det inte hade varit till någon nytta om skolan och fritidshemmet tog bort artefakt som digitala verktyg eftersom det inte skulle stämma överens med elevernas verklighet. En av respondenterna berättar att skolan och fritidshemmet måste anpassa sig efter hur samhället förändras. Respondenten menar även att det ska ske naturligt för att eleverna ska få en förståelse för det.

I det sociokulturella perspektivet är det grundläggande att fysiska, liksom intellektuella redskap *medierar* verkligheten för människor i konkreta sysselsättningar. Begreppet beskriver människans handling och att människor inte står direkt i otolkad kontakt med omvärlden. Tvärtom om hanterar vi den med hjälp av både fysiska men även intellektuella redskap. Artefakt som digitala verktyg används idag på fritidshemmet som integrerade delar av sociala praktiker (Säljö, 2000). *Samarbete* var ett utav fyra kärnämnen som kodades fram. Respondenterna lyfte fram i intervjuerna att de använde sig av digitala verktyg i syfte att få eleverna att bekanta sig med andra medmänniskor och skapa sociala samspel genom till exempel samarbetsövningar.

Informationstekniken ändrar förutsättningar för lärandet. Det löser problem men det kan också skapa svårigheter. De fysiska redskapen påverkar arbetsfördelningen mellan individerna men de påverkar också mellan vad vi gör i vårt huvud och hur vi agerar med vår kropp. Det sociokulturella perspektivet beskriver samspelet mellan människor och resurserna som en del av lärandet. Det handlar inte endast om att överföra information och lösa problem utan om att skapa aktiviteter och miljöer där individer kommer i kontakt med varandra och blir intima med sådana kulturella redskap (Säljö, 2000). Respondenterna var eniga om att digitala redskap skulle användas den största delen av tiden på fritidshemmet tillsammans eller i gruppindelningar till exempel för att eleverna skulle lära sig att samarbeta.

Den period i lärandet där individen lämnar sin nuvarande utvecklingsnivå för att komma till nästa nivå med hjälp andra människor kallas inom det sociokulturella perspektivet för *den närmaste utvecklingszonen*. Det innebär att när människan har lärt sig ett nytt begrepp eller ny färdighet, så är personen också nära att behärska en annan snarlik färdighet. Den närmaste utvecklingszonen är den zon som människan befinner sig då de är känsliga för instruktioner och förklaringar. (Säljö, 2014). Från både tema *Resurs* och *Samarbete* lyfte respondenterna fram att det var viktigt att ha ett samlärande när eleverna jobbade med digitala redskap. Respondenterna menade att samspelet både kunde ske mellan elev och elev men även mellan lärare och elev. Undervisningen kunde också bestå av individuella övningar men att eleverna ändå sattes i grupper för att de skulle ha möjlighet att ta hjälp och lära av varandra. Principen hänger ihop med Vygotskijs syn på lärande och utveckling. Han menade att människor alltid är i en ständig lärandeprocess.

Säljö (2014) menar att det ligger i människans natur att lära sig om nya saker och ta in ny användbar kunskap. Det sociokulturella perspektivet ser människor som ständigt lärande varelser. Appropriering handlar om att ta till sig (appropriera) kunskap från sina medmänniskor genom sociala samspel. Människor som befinner sig i samspel med andra kan appropriera nya färdigheter från sin omgivning. Individer tar efter språkliga begrepp och nya uttryck. Genom att appropriera med andra utvecklas individen till att bli kulturell varelse (Säljö, 2014). *Erik* berättar om att samspel på ett fritidshem kan se olika ut beroende på aktiviteter och elever. *Erik* menar även att fritidspedagogens syfte

till aktiviteter kan spela en roll kring vilken form av samspel och samarbete som uppstår.

IKT har växt fram som en del av den moderna kultur som vi lever i. Det har blivit en resurs för vårt lärande och det finns idag annan kunskap som människor behöver jämfört med för hundra år sedan. Den traditionella undervisningen har kunnat vara ett problem för studenter eftersom de inte kommer ihåg vad de lärt sig och hur de kan använda sig av det på ett produktivt sätt. Vanligaste svårigheten är att de inte förstår att de saknar kunskap, vilket innebär att när eleverna inser att de inte har kunskap så vet de inte vad de ska göra åt det. En av respondenterna lyfter fram att eftersom det är få utbildade fritidspedagoger på många fritidshem så blir inte alltid aktiviteterna ordentligt kopplade till styrdokumentet och därför används kanske inte digitala verktyg på effektivaste sättet. Därför är det viktigt att erfarna och utbildade pedagoger ska kunna bedöma när och var digitala verktyg som medierande artefakt kan eller inte kan stödja eleverna i lärandeprocessen (Koschmann, 1996).

7. DISKUSSION

Syftet med arbetet var att bidra med kunskaper om vilka faktorer som kunde vara avgörande för när och hur digitala verktyg användes av fritidspedagogerna samt vad deras upplevelse av vad IKT kunde ha för betydelse för elevernas lärande på fritidshemmet. Undersökningen utgår ifrån kvalitativa intervjuer, där fem utbildade fritidspedagoger har deltagit. Samtliga respondenter arbetade på fem olika skolor i en gemensam kommun. De två frågeställningar som ställdes i början av arbetet är följande:

- **Vilka faktorer avgör när och hur digitala verktyg används i fritidshemmet enligt fritidspedagoger?**
- **Hur reflekterar fritidspedagoger över IKT:s betydelse för elevers lärande på fritidshemmet?**

Det finns flera viktiga faktorer som fritidspedagogerna reflekterar över men även några som de saknar. För att skapa en lärande och trivsamt miljö på fritidshemmet som samtidigt speglar det moderna samhället vi lever i idag, krävs det då att den pedagogiska planeringen blir anpassad efter de elever som går där och att man anpassar efter läroplan, intressen, samt att elevernas erfarenheter tas tillvara på.

Ulli Samuelsson (2014) skriver i *Digital (o)jämlighet* om digital jämlikhet/ojämlighet. Forskningen innehåller undersökningar på både grundskolor och gymnasium. Samuelsson lyfter fram en debatt som funnits kring utbildningssystemets möjligheter att möta de nya krav som uppstått i vårt moderna samhälle. Debatten bygger på en idé om att dagens samhälle utgör en helt ny era. Det innebär att vi lever i ett samhälle där tekniken är drivkraft och främsta faktor till förändring. Oavsett om denna idé stämmer eller inte så krävs det att skolan och fritidshemmet följer med i de förändringar som sker då samhället ständigt utvecklas. Genom denna undersökning har majoriteten av respondenterna kommit fram till att de jobbar med digitala verktyg eftersom de ser skolan som en del av samhället. Digitala verktyg menar respondenterna är en del av barnens verklighet.

Samuelsson lyfter fram en viktig aspekt som har fokus på varför elever idag har blivit mer involverade i de digitala verktyg som finns tillgängliga på skolan. Då samhällsutvecklingen ställer allt högre krav på skolans uppdrag att utbilda individer med en högre kompetens av tekniskt kunnande än tidigare genom åren så måste även eleverna få möjligheten till att lära sig detta. Enligt en studie om datoranvändning i förskolan så såg lärarna antingen datorn som ett hot mot viktigare aktiviteter, en tillgänglig möjlighet eller en viktig del av förskolans verksamhet. Dessa tre synsätt kunde i förlängningen kopplas till hur och när digitala verktyg användes på de olika förskolorna (Samuelsson, 2014). Enligt respondenterna i denna undersökning så lyfts det fram att bristen på utbildade fritidspedagoger är en faktor till att digitala verktyg inte används i den utsträckning som det hade kunnat. Då har respondenterna inte reflekterat över fritidspedagogernas attityd kring att använda sig av digitala verktyg på fritidshemmet utan fokuset låg på bristen av kompetens.

Gu lyfter fram att i en undersökning om svenska skolors användande av digitala verktyg så svarade 90 % av skolorna att de på ett eller annat sätt använder sig av digitala verktyg i sin dagliga undervisning. Dock när lärarna själva svarade så var det mer än hälften som svarade att användandet av datorer eller iPads i deras undervisning var mindre än 10 % av lektionerna (Gu, 2011). Enligt denna undersökning så var de flesta fritidspedagoger nöjda med de digitala verktyg som fanns på deras skola. Istället kände de att det största problemet var att hitta bra och lärorikt material till eleverna på datorn eller iPaden. De kände även att tekniken inte alltid fungerade och att det blev mer problem än vad det gynnade undervisningen

Samtidigt som bristen på utbildade fritidspedagoger är en faktor till att digitala verktyg inte används så ofta som de skulle kunna så är även den ekonomiska ojämlikheten en stor faktor till *när* och *hur* digitala verktyg används. Skolan som institution påverkas av socioekonomiska faktorer som i förlängningen skapar ojämlika förutsättningar för eleverna att utveckla sin digitala kompetens. Lärare och fritidspedagoger som arbetar på skolor som har det sämre ekonomiskt har ofta lägre digital kompetens än sina kollegor på skolor med bättre ekonomi (Samuelsson, 2014). Poromaa undersökte tre olika svenska skolor för en undersökning om hur olika ekonomiska förutsättningar bidrog till varierande kvalitet på de digitala verktyg som köptes in. Skolor med sämre ekonomisk

förutsättning köpte in IKT resurser med låg kvalitet vilket påverkade pedagogernas undervisning negativt och gjorde det svårare för de att nå de ändamål som de strävade efter. Den ekonomiska skillnaden och budgeten hos skolorna gjorde så att eleverna inte alltid fick de kunskaper som de hade lagstadgat stöd till, vilket visade på att det inte fanns en likvärdighet i IKT- undervisningen. Budgeten i detta fall styr skolornas kvalitet och variationer av digitala verktyg. Skolor med mindre ekonomiska möjligheter väljer därför att inte satsa lika mycket på IKT samt vidareutbilda personalen inom ämnet (Poromaa, 2013). I denna studie har det inte framkommit att de ekonomiska resurserna skulle ha en negativ effekt på användandet av digitala verktyg. Däremot har en del av respondenterna lyft fram att de främst arbetar med digitala verktyg i både par och grupparbeten. Syftet har varit att skapa ett socialt samspel mellan eleverna med hjälp av digitala verktyg. Det saknas dock svar på om respondenterna hade haft socialt samspel som syfte om varje elev hade tillgång till varsin läsplatta eller dator.

År 2018 gjorde skolinspektionen en undersökning kring IKT-användning på fritidshem. De brister som Skolinspektionen kunde se i verksamheterna är dels en svårighet för ledningen på skolorna att få tag på behörig personal som har kompetens kring IKT, men också hur det kan användas i lärandet (Skolinspektionen, 2018). Gu menar att kompetenta lärare med goda kunskaper inom IKT tenderar att integrera det mer i sin undervisning. Lärare med förståelse för vilken användbarhet det finns med IKT som en del av deras lärande är en motiverande orsak till att integrera digitala verktyg. Orsaker som bidrar till att IKT inte finns med i undervisningen är i många fall, lärarens bristande motivation, kunskap och kompetens kring de digitala verktyg som kan användas som stöd (Gu, 2011). På fritidshemmet har respondenterna för denna undersökning inte reflekterat över att bristen på motivation hos en kollega kan vara en faktor till att digitala verktyg inte används men de har funderat över brist på kunskap och kompetens.

May Britt Postholm skriver i sin artikel fördelar och nackdelar med att använda informations- och kommunikationsteknik som medieringsartefakt i skolan. Hon lyfter fram de villkor som måste uppfyllas om IKT ska vara en fördel att använda istället för alternativa verktyg som papper och penna. Det är viktigt att lärare och fritidspedagoger känner de till program som finns att arbeta med på deras digitala verktyg för att göra det lärorikt för eleverna. Det gör även att lärarna och fritidspedagogerna känner sig mer

bekväma och om det skulle uppstå något tekniskt problem så blir det enklare att lösa. Enligt Postholm finns det för få lärare och fritidspedagoger som i den svenska skolan idag känner till tillräckligt mycket om digitala verktyg för att det ska kunna användas effektivt i undervisningen (Postholm, 2007). I denna studie var det två av respondenterna som reflekterade över att det var viktigt att vara väl påläst om applikationen eleverna sedan skulle få ta del av i undervisningen. Det liknas vid den forskning som Postholm (2007) genomfört, där respondenterna menar att förarbetet är minst lika viktigt som undervisningen i sig. Bekvämligheten och säkerheten kring hur applikationen fungerar är en fördel för hur givande undervisningen blir.

Även om digitala verktyg erbjuder nya och många olika möjligheter så går det inte att endast köpa in det till alla och förvänta sig att det ska fungera utan några problem. Det krävs att lärare och fritidspedagogerna får den utbildningen som behövs för att de digitala verktygen ska bli effektiva. En dator eller iPad kan inte ersätta en lärare eller fritidspedagogs roll i skolan utan det ska ses som ett hjälpmedel. Dock sedan IKT vuxit fram och fått fäste i skolan så har både läraren och fritidspedagogens roll blivit mer krävande.

I en kvalitativ studie som denna kan det vara svårt att förhålla sig till reliabilitet och validitet. Extern reliabilitet går ut på att undersökningen ska kunna upprepas och uppfylla samma kriterier om och om igen. Det går det inte att skapa en identisk situation och om denna undersökning görs igen är det möjligt att det skett en utveckling med IKT på skolorna när det gäller tillgång till material. Det kan även handla om utbildning hos fritidspedagogerna, samt nya ekonomiska möjligheter för skolan.

7.1 Vidare forskning

Genom denna studie synliggörs att digitala verktyg utifrån fritidspedagogers perspektiv är intressant att studera för att få ett bredare perspektiv på *när* och *hur* de används på olika skolor och hur fritidspedagoger resonerar om användandet av digitala verktyg. Vidare forskning hade kunnat undersöka hur elever beskriver användandet av IKT på fritidshemmet. Främsta för ta del av elevernas erfarenheter om hur IKT och digitala verktyg erbjuds och används på fritidshemmen. Det blir också intressant att jämföra resultaten med det som kom fram från fritidspedagogerna.

REFERENSLISTA

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjörn. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, Martyn. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. 4.*, [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Europaparlamentet. (2006). *Europaparlamentets och rådets rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande*. Bryssel: Europaparlamentet.

<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/?uri=celex:32006H0962>

[2019-04-02]

Gu, Limin. (2011). *From national commitment and initiatives to implementation in the classroom: some critical issues on integration of ICT into education in the Swedish context*. The University of the Fraser Valley Research Review. 4:1, s. 29-40.

HKR. (2018). *Behandling av personuppgifter*.

<https://www.hkr.se/om-hkr/behandling-av-personuppgifter/>

[2019-02-06]

Koschmann, Timothy. D. (1996). Paradigm shifts and instructional technology: An introduction . I T. D. Koschmann (Red.), *CSCL: Theory and practice of an emerging paradigm*, (ss. 1–23). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Lantz-Andersson, Annika. & Säljö, Roger. (2014). *Lärare i den uppkopplade skolan*. Malmö: Gleerups.

Löwing, Christina. (2011). *Digitala verktyg och sociala medier i undervisningen - så skapar vi en skola utifrån Lgr 11*. Liber AB. Stockholm.

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Datorstödd undervisning*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/datorst%C3%B6dd-undervisning>

[2019-02-03]

Patel, Runa & Davidson, Bo. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pedagogiska magasinet. (2012). *Fyra lärare om hur de arbetar med digitala verktyg*.

<https://pedagogiskamagasinet.se/fyra-larare-om-hur-de-arbetar-med-digitala-verktyg/>

[2019-01-29]

Poromaa, Pär. (2013). *ICT Practices, Social Class and Pedagogy in Swedish Lower Secondary Schools*. *Education Inquiry*. 4(4), ss. 649-669.

Postholm, May Britt. (2007). *The advantages and disadvantages of using ICT as a mediating artefact in classrooms compared to alternative tools*. *Teachers and Teaching: Theory and practice*, 13:6, s. 587-599.

Samuelsson, Ulli. (2014). *Digital (o)jämlighet? IKT-användning i skolan och elevers tekniska kapital* (Doktorsavhandling, Högskolan för lärande och kommunikation, 23) Jönköping: Högskolan i Jönköping.

Skolinspektionen. (2018). *Undervisning i fritidshemmet*. Stockholm: Skolinspektionen.

https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssoek/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2018/fritidshem/fritidshem_rapport_2018.pdf

[2019-02-03]

Skolverket. (2018). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: Reviderad 2018*. Stockholm: Skolverket.

Svenska och internet. (2017). *Barn och internet*.

<https://2017.svenskarnaochinternet.se/barn-och-internet/?fbclid=IwAR2cLUHBz0F3b3K-UKMEw2UqPkVArBVIZJtdYoxX5qoCCQCaYA60-64tAzY>

[2019-02-04]

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.

Säljö, Roger. (2010). *Lärande och kulturella redskap. Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts.

Säljö, Roger. (2014). "Den lärande människan" i *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. 3., [rev. och uppdaterade] Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline. Stockholm: Natur och kultur.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wertsch, James. V., Del Rio, Pablo., & Alvarez, Amelia. (Red.). (1995). *Sociocultural studies of mind*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

BILAGOR

Bilaga 1

MISSIVBREV

Hej!

Vi är två studenter som under vårterminen 2019 läser sista terminen vid Grundläroartutbildning med inriktning mot arbete i fritidshem vid Högskolan Kristianstad. Vi bjuder in er till att delta i vår studie. Syftet med studien är att få en inblick över hur fritidsverksamheten arbetar med digitala verktyg och på vilket sätt som dess användande främjar elevernas lärande. Studien genomförs som del av vårt självständiga arbete (examensarbete) och kommer att publiceras i en examensuppsats.

Vi önskar att få göra muntliga intervjuer med utbildade fritidspedagoger. Vi vill uppmärksamma er på att allt deltagande är frivilligt och ni har rätt att avbryta när ni vill. Intervjuerna kommer ta mellan 30-60 minuter vid ett enskilt tillfälle. Vi ber om att få spela in intervjun. Inspelat material kommer enbart användas för studiens ändamål. Under alla omständigheter kommer alla respondenter hållas anonyma under hela processen. All samlad data kommer att registreras på Högskolan Kristianstad i enlighet med lagen om hantering av personuppgifter (GDPR). Respondenten kommer att ha möjlighet att ta del av en kopia av arbetet, när examensarbetet är godkänt av bedömande lärare på högskolan. En förfrågan kommer att skickas ut via mail till respondenten när examensuppsatsen är färdig.

Vi önskar besked om ert samtycke så snarast som möjligt. Vi planerar att göra intervjuerna under vecka 6-9. Tid för intervjuerna bestämmer ni utifrån ert schema, när ni kan och vill.

Ni är välkomna att ställa frågor eller funderingar på mail till oss eller vår handledare för mer information.

Ja, jag vill delta i studien

Ja, jag godkänner att intervjun spelas in

Johannes: Johannees.persson@gmail.com

Aleksey: Aleksey.1992@hotmail.com

Handledare på Högskolan Kristianstad Adam Droppe: Adam.droppe@hkr.se

Med vänliga hälsningar

Johannes & Aleksey

Aleksey Agapov

Respondentens underskrift

Johannes Persson

Namnförtydligande

Bilaga 2

INTERVJUGUIDE

1. Introduktionsfrågor

- **Namn, ålder, skola?**
- **Hur länge har du arbetat som fritidspedagog?**
- **Vad har du för utbildning?**

2. Övergångsfrågor

- **Vad är din allmänna uppfattning av IKT?**
- **Vilka erfarenheter har du av IKT?**

3. Nyckelfrågor

- **Vilka digitala verktyg har ni tillgång till i fritidsverksamheten?**
- **Hur många gånger i veckan använder ni IKT på fritidshemmet?**
- **Känner du dig säker eller osäker när du använder digitala verktyg i verksamheten?**
 - Svar säker: Hur kommer det sig att du känner dig säker?
 - Svar osäker: Vad är det som gör dig osäker?
- **I vilket syfte använder ni i arbetslaget IKT på fritidshemmet?**
 - Hur stor inverkan har läroplanen på ert användande av IKT?
 - Hade ni använt IKT på fritidshemmet även om det inte stått med i läroplanen?
- **Sker det ett socialt samspel mellan eleverna på ert fritidshem när de använder IKT?**
 - Svar ja: Hur kan det sociala samspelet se ut?
 - Svar nej: Hur ser det ut istället när eleverna använder IKT?
 - Försöker ni arbeta med att få ett socialt samspel mellan eleverna när de använder digitala verktyg? Hur?
- **Hur förhåller sig digitala verktyg gentemot traditionella redskap som ett lärandemedel på ditt fritidshem?**
 - När bedömer du att man ska använda digitala verktyg för att stödja elevernas lärande?

- Vad anser du att eleverna kan lära sig genom att använda digitala verktyg?
- Finns det något lärande som digitala verktyg kan ge och som du bedömer att de traditionella redskapen inte kan ge?

4. Avslutande frågor

- **Finns det möjlighet till att gå kurser inom IKT?**
 - Svar ja: Har du gått någon kurs?
 - Svar ja: Varför valde du att gå kurs/kurser om IKT?
 - Svar nej: Varför har du inte gått någon kurs?
 - Svar nej: Har du ett intresse att gå kurser inom IKT?
 - Svar ja: Varför skulle du vilja gå kurser inom IKT?
 - Svar nej: Varför skulle du inte vilja gå någon kurs inom IKT?
- **På vilket sätt anser du att digitala verktyg och modern teknik kommer att påverka fritidshemmet i framtiden?**